

Mensur Seferović: MOSTARSKI KOMPLETI, »Mostar u borbi za slobodu«, Opštinski odbor SUBNOR-a, Mostar, 1985.

Mensur Seferović je do sada objavio 14 knjiga o narodnooslobodilačkoj borbi i revoluciji u Jugoslaviji, te je jedan od najplodnijih jugoslovenskih pisaca o našem vremenu ratnom. »Mostarski kolopleti« su njegova četvrta knjiga o Mostaru i Mostarcima u NOB-u i revoluciji.

U svojim knjigama pisac je formirao osoben način kazivanja koji ima osobine historiografskog i, ujedno, beletrističkog opisanja. U »Mostarskim kolopletima« ostaje dosljedan tom obliku »ratne proze«. Osobenost »Kolopleta« je u tome što donose »portrete« nekoliko mostarskih revolucionara koji su nadživjeli rat i nečim se istakli u poratnom vremenu.

Jedno svojstvo dobrog historiografskog štiva, vidljivo u ovoj knjizi, izrazita je dokumentarnost. Vidi se da je autor proučio puno dokumenata i prikupio raznovrsnu građu. Njegov tekst je zaista krcat podacima o Mostaru i Mostarcima u NOB-u i poratnim zbivanjima.

Za razliku od »posnog« stručnog jezika naučne eksplikacije, Seferović je sklon »sočnom« stilu pripovjedačke slikovitosti, jer se njegov tekst rado čita i bez posebnog stručnog interesa za historiju.

Ovom prilikom neću izlagati cijeli sadržaj knjige, ne mogu — i ne želim — da svojim prikazom zamjenjujem čitanje »Mostarskih kolopleta«. Knjigu vrijedi čitati i zato što zanimljivo slijedi životne putanje svojih junaka i u poratnom vremenu i što njihovim sudbinama unekoliko nagovještava sudbinu revolucije.

Danas, četrdeset godina po oslobođenju, imamo dovoljno iskustava i razloga da upravo o tome najozbiljnije razmišljamo, mimo slavljeničkog nazdravičarstva.

Ovom knjigom, kao i tolikim drugim, pokazuje se kako je revolucija pobijedila na ratištima i prenijela se na radilišta, proizvodnju materijalnih i duhovnih dobara i javnih usluga. Prelaz iz jednog u drugi čin revolucionarne drame bio je za sve dramatičan, ali ga nisu svi jednako proživjeli. Istrajni revolucionari nisu zapali u potrošnju ratne slave i tekovina revolucije, nego su nastavili kao revolucionari na gradilištima, u fabrikama, rudnicima, školama, bolnicama, naučnim i kulturnim ustanovama i drugdje, poput ovih iz Seferovićeve knjige. Nošeni partizanskim etosom slamali su razne otpore, dobijali nezaslužene udarce, ostajali bez zasluženih priznanja, napadali i bivali napadnuti, pobjeđivali i bili pobijeđeni, izdržali puno toga da bi izdržala revolucija. Pokazalo se da ni u poratnom razdoblju revolucija »nije šetnja Nevskim prospektom«.

Pokazalo se, drugim riječima, da je naša revolucija veoma naporno probijanje kroz bespuće gdje se može i posustati i zalutati, istrajati i dotrajati, prestrojiti i krenuti u podvige, ukratko da revolucija, kao i sve u ljudskoj povijesti, ima i lice i naličje. Ništa se ne može valjano upoznati dok se ne zaviri i u naličje.

Za našu borbu i poslijeratnu izgradnju je rečeno da je »revolucija koja teče«. Ostanemo li pri toj slici, umjesna su pitanja kako je potekla, kako i kuda teče, dokle je dotekla, da li još zbilja teče... Zna se da je u prvo vrijeme revolucija bila kao rijeka u gornjem toku: čista, bistra, zdrava, bučna, plahovita; savladala je bezbroj prepreka, ništa je nije moglo zaustaviti dok se nije sručila niz planinu. U mirnodopskom toku je kao rijeka u ravnici: teče sporije, ponekad i presporo, krivuda kojekuda, pa se ponegdje i udalji od cilja, osvježava se novim vrelima, ali se i muti i zagađuje svakakvim nečistim vodurinama. Ponekad i presuši u svom koritu, sasvim nesvjesno ispari, a ponekad se odjednom izgubi i u ponoru.

Sve to, međutim, ne događa se bez ljudskih zasluga i krivica. Ljudi mogu regulisati rijeku, promijeniti joj tok, usmjeriti je pravo cilju.

Revolucionarnu prošlost valja održavati u pamćenju ponajviše radi održavanja revolucije u životu, radi pravovremenog ispravljanja i pročišćavanja njenog daljeg toka. Stoga preporučujem knjigu »Mostarski kolopleti«.

Dr Andrija Krešić